

SPIN-OFF

COLLECTIEBELEIDSPLAN 2009-2012

AUDAX TEXTIELMUSEUM TILBURG

Colofon

Samenstelling Guus Boekhorst, Caroline Boot,

Jantiene van Elk, Hanneke Oosterhof

Redactie Hanneke Oosterhof

Vormgeving Studio Frederik de Wal, Schelluinen

Fotografie cover Joep Vogels / Ronald Asveld

(Textielmuseum), Joost van Brug (Urchin Pouf /

poefs ontwerp Christien Meindertsma)

Drukwerk Gianotten, Tilburg

Uitgave Audax **Textielmuseum** Tilburg 2009

www.textielmuseum.nl

INHOUD

SPIN-OFF / 5

VIER DEELCOLLECTIES

ALS EEN GEHEEL / 6

COLLECTIE

TEXTIELVORMGEVING / 7

COLLECTIE

BEELDENE KUNST / 11

COLLECTIE

INDUSTRIËLE CULTUUR / 13

COLLECTIE

TEXTIELTECHNIEK / 15

COLLECTIE A, B, C OF D / 17

DE DEPOTS / 18

BIBLIOTHEEK / 19

REGISTRATIE EN ICT / 21

COLLECTIEMOBILITEIT / 23

SPIN-OFF:

KORTE SAMENVATTING / 24

SPIN-OFF

Het collectiebeleidsplan van het Audax **Textielmuseum** Tilburg is na vier jaren weer aan een actuele versie toe. Het vastleggen van een beleid voor vier jaren is usance in ambtelijke organisaties. Dat is het Textielmuseum niet meer; het is in 2007 verzelfstandigd en maakt samen met het Regionaal Archief Tilburg en het Stadsmuseum Tilburg deel uit van de Stichting Mommerskwartier. De naam Mommers verwijst naar de voormalige fabrieksgebouwen waarin het Textielmuseum grotendeels gehuisvest is.

De afgelopen jaren stonden voor het museum in het teken van *verandering*. Alleen al dit is aanleiding voor het vastleggen van het collectiebeleid in een nieuwe notitie. Deze keer onder de titel *Spin-off*. De plannen van de voorgaande acht jaren verschenen onder de titels *Collectie in beweging (2005-2008)*, en *Op de keeper beschouwd.* (2001-2004). Verder terug werd het collectiebeleid van het Textielmuseum verantwoord in de museumbeleidsplannen *Waardering voor kwaliteit (1995)*, *Beperken en versterken (1991)* en *Een nieuwe visie op het Nederlands Textielmuseum (1983)*.

‘Spin-off’ is afgeleid van spinnen, een draad maken, maar heeft in figuurlijke zin de (van oorsprong Engelse) betekenis van ‘winst genereren’, ‘profijt uit iets halen’ of ‘uit iets een nieuw product maken.’ Dat is wat het Textielmuseum met zijn collectie kan en wil. De collectie moet geen onzichtbaar bestaan leiden maar er moet van haar worden geprofiteerd. Zij kan als positieve inspiratie dienen voor ontwerpers, kunstenaars, studenten en bezoekers van het museum.

Dit is een doelstelling die in het verlengde ligt van de missie van het museum die luidt: ‘Het Audax Textielmuseum Tilburg wil als “museum in bedrijf”, in samenwerking met ontwerpers, kunstenaars, het onderwijs en textielbedrijven experimenteren, zijn bezoekers vakmanschap en creativiteit laten ervaren en uitnodigen om gebruiker te worden van het museum.’ In 2008 heeft het Textielmuseum, naar aanleiding van een inspirerende strategiediscussie, zijn kerndoelgroep opnieuw geformuleerd. Dit zijn jonge, talentvolle, net afgestudeerde ontwerpers met veel ambitie. Alle activiteiten die door het museum worden georganiseerd zijn minimaal voor deze doelgroep interessant.

Mei 2008 heropende het museum na een sluiting van zeven maanden zijn deuren met een gloednieuw Entree-Gebouw en geactualiseerde museumpresentaties. Maart 2009 zijn drie functionele educatieve ruimten geopend onder de noemer TextielAcademie. Voorjaar 2010

zal de bibliotheek zijn heringericht en verhuisd naar een locatie dichtbij het TextielLab, het bedrijvige en creatieve hart van het museum.

De museumcollectie is bij de hier geschetste ontwikkelingen een belangrijke speler in het veld. Het collectie-opdrachtenbeleid, geïnitieerd in de jaren 1990, waarbij het museum ontwerpers en kunstenaars opdracht geeft om te experimenteren met de diverse technieken in het Textiel-Lab, de creatieve werkplaats van het museum, en waarvan geslaagde resultaten in de collectie worden opgenomen, is sterk geïntensiveerd en oogst succesvol. Unieke producten en objecten worden in samenwerking met de technici van het museum, hier productontwikkelaars geheten, gerealiseerd. Vaak zijn collectiestukken een bron van inspiratie voor ontwerpers van nu die een product of kunstobject willen maken. Zo hebben collectiestukken, bijvoorbeeld een damastgeweven tafellaken met het dessin ‘Straalbreking’ naar ontwerp van art nouveau sierkunstenaar Chris Lebeau, een abstract vormgegeven wandkleed geborduurd door Christine van Zeegen in het begin van de 20ste eeuw of een oud passementgetouw waarop fijne boordsels van goud- of zilverdraad kunnen worden geweven, hun ‘spin-off’ naar een jongere generatie.

Door de collectie te presenteren in tentoonstellingen en haar een rol te geven in educatieve projecten kan er eveneens van een ‘winstgenererende’ werking sprake zijn. De kennismaking met de collectie is dan niet terloops, maar biedt verrassende en leerzame ervaringen.

In dit collectieplan worden, evenals in die van vorige jaren, de verschillende deelcollecties en hun onderdelen, criteria voor verwerving, het behoud en beheer, de registratie en digitalisering en de bibliotheekcollectie onder de loep genomen en verantwoord. Dit maal zijn ook toekenningen gegeven en/of een initiatief daartoe genomen met betrekking tot de zogenoemde Deltaplan categorieën gerelateerd aan de museumcollectie. Veel zaken, zoals bijvoorbeeld de opdeling in vier deelcollecties: textielvormgeving, beeldende kunst, industriële cultuur en textieltechniek, zijn niet gewijzigd. Wel zijn er naar aanleiding van de vernieuwde missie enkele accenten verlegd en zijn twee verzamelgebieden toegevoegd. Hierover leest u meer in de navolgende hoofdstukken. In deze notitie wordt niet meer ingegaan op de achtergrond en geschiedenis van de collecties. Deze zijn te lezen in *Collectie in beweging. Collectiebeleidsplan 2005-2008* Textielmuseum Tilburg.

Verantwoordelijk voor de uitvoering van het collectiebeleid zijn het team conservatoren inclusief het hoofd van de afdeling Presentatie en Collectie (tevens conservator) en de registrator. De bibliothecaris heeft deze verantwoordelijkheid met betrekking tot de bibliotheekcollectie. De bibliotheek valt eveneens binnen de afdeling Presentatie en Collectie van het Textielmuseum.

Tilburg, 20 maart 2009

VIER DEELCOLLECTIES ALS EEN GEHEEL

De collectie van het Textielmuseum valt uiteen in vier deelcollecties. Dat zijn de collectie textielvormgeving, beeldende kunst, industriële cultuur en textieltechniek. Deze deelcollecties rondom 'textiel' vormen een geheel en versterken elkaar. Het (textiel-) industrieel erfgoed zichtbaar in de collecties industriële cultuur en textieltechniek met realia, documenten, werktuigen en machines representatief voor de textielindustrie, heeft diverse dwarsverbanden met de historische en hedendaagse objecten en producten verzameld binnen de collecties vormgeving en beeldende kunst. Bij deze laatste twee collecties zijn textiel en flexibele materialen de media waaruit de producten en unieke objecten geheel of gedeeltelijk zijn gevormd. De vier deelcollecties worden in dit plan in volgorde besproken.

COLLECTIE TEXTIELVORMGEVING

De collectie textielvormgeving is van de vier deelcollecties de omvangrijkste collectie. De collectie textielvormgeving bestaat momenteel, april 2009, uit 7.219 inventarisnummers. Verzameld worden onder meer stoffen, zogenoemd 'vlak textiel' te gebruiken in huishouden en interieur, textielbedekkingen, bijvoorbeeld vloerkleden en gordijnen en toepassingen in textiel, zoals stoeplenen, lampenkappen, theemutsen. Bewust worden ook objecten uit het voorproces van de totstandkoming van de producten en voorwerpen, waar onder schetsen, ontwerptekeningen, stalen e.d. geëxposeerd. Zo wordt inzicht gegeven in het proces van idee tot resultaat. Er worden zowel retrospectieve producten en objecten, vervaardigd vanaf ca. 1880 (het begin van de industrialisatie in Nederland) tot de jaren 1990, als hedendaagse vormgeving verzameld. Bijzondere aandacht is er in deze collectie voor hedendaagse designobjecten die van geavanceerde materialen of met behulp van geavanceerde technieken zijn vervaardigd. Sinds kort is 'modevormgeving' een onderdeel van de collectie textielvormgeving geworden. Het gaat hier om mode of modeaccessoires ontworpen door hedendaagse ontwerpers en uitgevoerd in het TextielLab binnen de context van het *collectieopdrachtenbeleid*. Daarmee onderscheidt deze verzameling zich van collecties modevormgeving in andere musea. De eerste verwervingen in 2008 zijn de 'Tuftjurk' en de 'Weefjurk' uit de collectie *Follies* (2007/2008) van Jan Taminiau en het gebreide vest 'Scoop Raspberry' (2008) uit de collectie *Deliberate Pixelation* (2008) van Conny Groenewegen. De aankopen, evenals die op het gebied van beeldende kunst, worden structureel gesubsidieerd door de Mondriaan Stichting en de Provincie Noord-Brabant, waarnaast het eigen museale aankoopbudget voor collectieaankopen wordt aangewend.

Collectieopdrachtenbeleid en het TextielLab

Het opdrachtenbeleid dat er op is gericht een breed scala aan kunstenaars en ontwerpers uit te nodigen om in het TextielLab te experimenteren met de technieken weven, breien, borduren, laseren, graveren, tuffen, inkjetprint, passement weven en koorddraaien en resultaten aan de collectie worden toegevoegd zijn met name vertegenwoordigd in de collectie textielvormgeving. In 2007/2008 is respectievelijk 70 en 50 procent van het beschikbare budget besteed aan in het TextielLab vervaardigd textiel design. Niet voor niets zijn jonge ontwerpers tot kerndoelgroep van het museum benoemd. Zo werd de heropening van het museum op 25 mei 2008

ingeluid met de tentoonstelling en bijbehorende publicatie 'Van Labyrinth tot Big Mama. Projecten uit het TextielLab', waarin een veertiental recente, binnen het collectieopdrachtenbeleid uitgevoerde projecten op het gebied van vormgeving, design en kunst werd gepresenteerd. De tentoonstelling was een (inhoudelijke) opvolger van de tentoonstelling 'Made in Tilburg; kunst design: productie Textielmuseum' uit 2004/2005 met voor het eerst een uitgebreid overzicht van de resultaten op dit gebied door werk te tonen van ruim 60 ontwerpers en kunstenaars.

Uitgangspunt vanaf 1990 voor het collectioneren van de collectie textielvormgeving is het (verder) verzamelen van hoogwaardige, door professionele Nederlandse, of lange tijd in Nederland wonende, ontwerpers ontworpen en/of geproduceerde objecten. In 2008 is besloten om vanaf 2009 de collectie kleinschalig uit te breiden met textielvormgeving vervaardigd in het TextielLab door Europese en internationale ontwerpers en kunstenaars. Sinds 2007 organiseert het Textielmuseum internationale masterclasses waarbij onder leiding van een internationaal gerenommeerde master enkele dagen door professionals (afgestudeerd aan academies) in het Lab wordt gewerkt. In het kader hiervan zal aan de master en - als het niveau van de producten van een deelnemer aan de class daartoe uitnodigt -, een opdracht worden gegeven om een project uit te voeren in het Lab waarvan het resultaat aan de museumcollectie wordt toegevoegd. Eveneens worden de mogelijkheden onderzocht om resultaten van het European Textile Trainees Project, dat in 2008 als een Pilot is gestart en waarbij (beginnende) Europese ontwerpers periodes in het Textielmuseum werken, in de collectie textielvormgeving op te nemen.

Samenstelling collectie

De collectie textielvormgeving wordt opgedeeld in de navolgende categorieën:

- a. interieurtextiel,**
- b. huishoudtextiel,**
- c. kledingstoffen en modevormgeving,**
- d. de 'collectie Driessen.'**

a. interieurtextiel (inclusief producten). Het gaat hierbij om 'toegepast textiel': voorwerpen die in het interieur een functie hebben en (meestal) in serie zijn vervaardigd. Deze categorie valt uiteen in:

Industrieel vervaardigd interieurtextiel.

Hieronder bevinden zich:

- Meubels en meubelbekleding (met name meubelstoffen, lampenkappen, tafelkleden, kussens, vuurschermen). Een enkel voorbeeld: meubelstoffen ontworpen door art nouveau sierkunstenaar Theo Nieuwenhuis en de 'Easy Fracture Chair' van Ineke Hans uit 2006.
- Raambedekking (met name gordijnstoffen, vitrage, hangings). Bijvoorbeeld: gordijnstoffen uit het begin van de 20ste eeuw van ontwerpers als Michel Duco Crop en

glazen vitrine worden jaarlijks presentaties van artistiek damast geëxposeerd.

b. Textiel uit de periode 1900-1940. Met name textiele objecten gerelateerd aan de Nieuwe Kunst, Art Deco en de Amsterdamse School worden zo mogelijk in de collectie opgenomen.

c. Textiel uit de jaren 1960 tot en met 1980. Objecten uit deze periode waarin ontwerpers als Benno Premsele, José de Pauw en Diek Zweegman werkzaam waren dienen te worden aangevuld. In 2004 en navolgende jaren is een aanzienlijke schenking van Diek Zweegman, uit haar werkzaamheden voor Van Besouw, ontvangen. In 2011 wordt een tentoonstelling aan deze ontwerper gewijd wat naar verwachting verwervingen op zal leveren. In 2007 is een zeer omvangrijke schenking textiel, ontwerptekeningen, stalenboeken, foto's etc. ontvangen van het toen door Artex, onderdeel van Hunter Douglas, overgenomen gefailleerde bedrijf Weverij De Ploeg. Dit archief is door de werkgroep Archief in Vorm, een samenwerking tussen het RKD en de Premsele Stichting, erkend als belangrijk vormgeversarchief. Eind 2008 is door het Textielmuseum een subsidieproject gestart met als doel dit belangrijke 'archief' te (laten) ontsluiten en toegankelijk te maken middels collectie 'on line', tentoonstellingen, publicaties en symposia.

COLLECTIE BEELDENDEN KUNST

De deelcollectie beeldende kunst omvat, meetpunt april 2009, 880 inventarisnummers. Zij is in omvang dus kleiner dan de (verwante) collectie textielvormgeving. Gelet op de keuze voor de kern doelgroep 'jonge, talentvolle ontwerpers' ligt het accent bij de collectionering door het Textielmuseum meer op textielvormgeving /design dan op beeldende kunst.

Binnen de collectie worden zowel kunstobjecten vervaardigd in de periode van 1900 tot en met de jaren 1990 verworven als hedendaagse kunst. Bij hedendaagse kunst gaat het om schenkingen en, incidentele, aankopen. Daarnaast vinden via het collectieopdrachtenbeleid verwervingen plaats van kunstobjecten: installaties, sculpturen, wandobjecten, die geheel of gedeeltelijk in het TextielLab zijn vervaardigd. Het accent bij verwervingen van hedendaagse kunst ligt bij die die in het TextielLab (kan) worden gerealiseerd.

In de eerder genoemde tentoonstelling 'Van Labyrinth tot Big Mama' is naast design beeldende kunst gepresenteerd, gerealiseerd in het TextielLab. Onder meer geweven wandobjecten van Reinoud van Vught en ruimtevullende installaties van Berend Strik en Barbara Broekman.

Bij de keuze van *kunstenaars* en de betreffende projecten wordt vooral gelet op aansluiting op de inhoudelijke invalshoeken (zie hieronder) die voor de reguliere beeldende kunstcollectie zijn vastgelegd. Ook worden zo mogelijk opdrachten gegeven aan beeldend kunstenaars van wie al werk in de collectie is opgenomen. Maar ook kunstenaars die in meerdere disciplines werken worden uitgedaagd met het medium textiel te werken.

Niet alleen wordt er gebruik gemaakt van de geavanceerde machines, maar ook van meer ambachtelijke processen, bijvoorbeeld het koorddraaien (installatie 'Hemelbed' van Fransje Killaars) en het tuften (vloerkleden van Jeroen Vinken en installaties van Berend Strik en Barbara Broekman). Delen uit het ontwerpproces, zoals voorstudies, ontwerpen, kleurproeven etc. worden eveneens in de collectie opgenomen.

De collectie beeldende kunst is te onderscheiden in een aantal 'groepen': **a. Hedendaagse kunst; b. Textielkunst uit de periode 1960-1990; c. Draagbare objecten en sieraden; d. Textielkunst uit de periode 1910-1960.**

a. Hedendaagse beeldende kunst. Kunstwerken waarin textiel als medium is gebruikt om een idee, opvatting of emotie te verbeelden.

In deze 'groep' zijn installaties, beelden en vlak werk, alle geheel of gedeeltelijk uitgevoerd in textiel of flexibele materialen, verzameld. Er vallen werken onder die qua concept verwijzen naar textiel en/of textielvervaardiging. Daarnaast gaat het om werken waarbij kunstenaars bewust voor het medium textiel hebben gekozen om een maatschappelijke of politieke boodschap te brengen. Textiel heeft een sterke zeggingskracht of symboolwaarde. Het wordt door kunstenaars gekozen vanwege zijn kwetsbaarheid, de sporen van het verleden die het met zich draagt, zijn sensibeleit en symboliek, maar ook bijvoorbeeld vanwege de typisch vrouwelijke connotaties.

Voorbeelden van de verwijzing in het kunstwerk naar het terrein van de 'nuttige' handwerken en de positie van de vrouw, zijn het werk van Anna (Verwey), 'Mijn plaats aan tafel' of de neerhangende, van grove schapenwol gebreide 'Zonnebloemen' van Maria Roosen en 'Dor di amor', een ruimtelijk werk waarin kralen en borduursels zijn verwerkt van Maria Regüla Muller.

Verwijzingen naar kleding, kleedgedrag, de relatie met het menselijk lichaam en het zoeken naar identiteit en het verbeelden van genderproblematiek liggen besloten in onder meer werken van Karin Arink, die textiel gebruikt als metafoor voor het menselijk lichaam, de vergankelijkheid of het tijdelijke, of van Madeleine Berkhemer, Alet Pilon en Lie van de Werff die de sensualiteit van het vrouwelijk lichaam tot uitgangspunt nemen.

Kunstwerken die door middel van textiel een maatschappelijke en/of politieke boodschap brengen en daarmee weer andere betekenissen zichtbaar maken zijn bijvoorbeeld de sculpturen van Christiaan Bastiaans, de 'Hurt Models' die het verlies van identiteit symboliseren, het gelaagde werk van Wilma Kuil 'Handen', waarin agressie en afweer een rol speelt of de installatie 'Rabbits first' van Berend Strik waarin het paargedrag van konijnen subtiel wordt geïroniseerd.

Weer andere kunstenaars laten de relatie zien met het textielindustriële verleden, zoals bijvoorbeeld de installaties van J.H.J. van Melis die refereren aan het textielindustriële verleden van Brabant, waarbij de kunstenaar de fictieve rol van de textielfabrikant inneemt. Albert Van der Weide refereert in zijn deels textiele werken eveneens aan de verdwenen textielindustrie en het thema 'macht' in het algemeen.

Andere kunstenaars refereren op een meer indirecte manier naar situaties en gebeurtenissen. Een voorbeeld is het in het TextielLab geweven wandkleed 'Boulez-22-30 mei 04-06 maart 05-03 bmp' van Peter Struycken waarbij de kunstenaar zich bij zijn ontwerp heeft laten inspireren door de compositie 'Explosante-Fixe' uit 1971-1993 van de componist Pierre Boulez. De zinderende patronen in versmeltende kleurnuances zijn een emotionele vertaling van dit muziekstuk. De serie driedimensionaal lijkende, eveneens in het Lab vervaardigde, wandkleden van Reinoud van Vught 'Zonder titel',

waarin een veelheid aan garens is toegepast, zijn een transcriptie van de eerder door de kunstenaar gemaakte serie tekeningen 'Waterwerken'. Deze hedendaagse kunstverzameling bevat werken die ofwel zijn verworven van de kunstenaar, een galerie of andere instelling, of binnen de context van een collectie-opdracht in het Textielmuseum zijn of worden vervaardigd. In de hiergenoemde voorbeelden geldt dat voor het werk van Christiaan Bastiaans, Berend Strik, Wilma Kuil, Albert Van Der Weide met 'De Plaats van de Arbeid', Peter Struycken en Reinoud van Vught.

b. Textielkunst uit de periode 1960-1990

Deze retrospectieve verzameling kunstwerken is vanaf de jaren 1980 tot en met midden jaren 1990 actief door het Textielmuseum verzameld. Nu worden enkel werken opgenomen indien er sprake is van leemtes die door de verwerving ervan worden opgevuld. Vanaf begin jaren 1970 kwam, in navolging van de Poolse en Amerikaanse kunstenaars, ook in Nederland een 'beweging' op gang om textiel als een volwaardig beeldend medium te zien. Inzet was het loskomen van het ambachtelijke imago. Nieuwe materialen, vormen en uitdrukkingmogelijkheden werden gevonden, waarbij textiel beschouwd werd als een uitdrukkingmiddel met een eigen zeggingskracht. Naast de invloeden van leermeesters en biënnales (Lausanne) is ook de beeldende kunst, en met name de abstracte kunst zoals de kunstenaars van De Stijl deze nastreefden, van belang geweest voor de ontwikkeling van het picturale, figuratieve wandkleed naar een abstracte, non-figuratieve textielkunst in Nederland.

Herman en Desirée Scholten, Madeleine Bosscher, Ria van Eyk, Loes van der Horst, Wil Fruytier en Margot Rolf worden beschouwd als pioniers in de strijd om erkenning van de textielkunst als een vorm van beeldende kunst. Ook kunstenaars als Harry Boom, Anna (Verwey) en Krijn Giezen speelden een belangrijke rol in de emancipatiebeweging, echter vanuit een meer individualistische, conceptuele invalshoek. Allen hebben wandobjecten en andere textiele werken gemaakt. Later werd deze ontwikkeling doorgezet door anderen zoals bijvoorbeeld Beppe Kessler, Jeroen Vinken en LAM de Wolf, waarbij veelal een relatie met het gebied van de textielvormgeving aanwezig bleef. Het werk dat het museum van deze kunstenaars aankocht dateert voornamelijk uit de periode 1975-1990.

De strijd om de emancipatie van de textielkunst is inmiddels gestreden.

Nú is textiel één van de vele materialen waaruit de kunstenaar kan putten om een idee, opvatting of gevoel te verbeelden en is de term 'textielkunst' al een tijd niet gangbaar meer in het kunstcircuit. Hoewel, het blijkt soms wishfull thinking...Geconstateerd moet worden dat kunstcritici in Nederland bij besprekingen van tentoonstellingen in het Textielmuseum in 2009 nog vaak de term 'textielkunst' menen te moeten gebruiken.

c. Draagbare objecten en sieraden

Een aparte 'groep' werken bestaat uit textiele draagbare objecten en sieraden, vervaardigd in de periode van circa 1970 tot heden. Deze collectie bevindt zich op het grensvlak van de collecties textielvormgeving en beeldende kunst. Omdat de draagbaarheid van deze objecten en sieraden niet altijd voorop staat is ervoor gekozen deze op te nemen in de collectie beeldende kunst. Het gaat veelal om unica of in kleine series vervaardigde objecten, bijvoorbeeld sieraden van Beppe Kessler, Felieke van der Leest, Iris Eichenberg, Maria Hees, Katja Prins en draagbare objecten zoals van Maria Blaisse, LAM de Wolf en Miriam Verbeek.

d. Textielkunst uit de periode 1910-1960

Het museum beschikt over een kleine verzameling tapisserieën (onder andere van Lex Horn, Christiaan de Moor), kunstbordursels (onder andere van Christine van Zeegen, Adya van Rees, Ernée 't Hooft) en diverse bedrukte en gebatikte wandkleden (o.a. van Ragnild d'Ailly, Edmond Bellefroid) uit de periode 1910-1960. Incidenteel wordt de collectie met schenkingen of aankopen aangevuld indien de werken passend zijn bij de verzameling. Werken worden opgenomen in tentoonstellingen van het museum zelf of in die bij derden. In 2005 organiseerde het museum de tentoonstelling 'Textielkunstenaresen art nouveau art deco' met bijbehorende publicatie waarin werken van Christine van Zeegen, Ragnild d'Ailly, Bertha Bake, Agathe Wegerif en Constance de Nerée tot Babberich centraal stonden.

Criteria voor verwerving

De criteria van verwerving komen overeen met die gehanteerd bij de collectie textielvormgeving. Afwijkend is dat bij deze collectie enkel werk van Nederlandse, of lange(re) tijd in Nederland verblijvende, kunstenaars wordt verzameld. Bij de collectie textielvormgeving is deze geografische afbakening nu verbreed. Een aanvulling ten opzichte van de collectie textielvormgeving betreft het uitgangspunt dat de objecten niet worden verzameld louter op grond van hun materiaalgebruik, maar uitdrukkelijk op het materiaalgebruik in relatie tot het concept. De betekenis en overtuiging van dit inhoudelijke concept zijn bepalend voor de verwerving.

Uitbreiding collectie

Bij de uitbreiding van de collectie hedendaagse kunst de komende vier jaren ligt het accent op de onder a. genoemde categorie werken, waarbij de opdrachten om machines van het museum bij de realisering in te zetten voorop staan. Daarnaast blijft de 'groep' draagbare objecten en sieraden onder de aandacht waarbij met name de ontwerpers Felieke van der Leest en Célio Braga worden gevolgd. Incidenteel, indien zich een passende gelegenheid voordoet en een beoogd werk een leemte dicht in de collectie, zal retrospectieve textielkunst worden verworven.

COLLECTIE INDUSTRIËLE CULTUUR

Omschrijving en samenstelling collectie

In deze collectie worden objecten verzameld die een beeld vormen van de geschiedenis en de cultuur van:

- de Nederlandse textielindustrie en haar voorgangers
- aan deze industrie gerelateerde instituten
- de voor of in deze industrie werkzame, of werkzaam geweest zijnde, personen en hun verwanten
- vormen van educatie gerelateerd aan het uitoefenen van textiele technieken

Cultuur wordt hier opgevat als het geheel aan uitingen en gedragingen met betrekking tot leef- en werksituatie, levensstijl, identiteit en imago van mensen en instituten. De museumobjecten worden gerelateerd aan de volgende thema's of gebieden:

- arbeid en arbeidsverhoudingen
- werk- en leefomstandigheden
- bedrijfscultuur; -producten en -promotie
- levensstijl en -beschouwing
- opvoeding en educatie
- industriële archeologie
- bedrijfsarchitectuur/-inrichting.

Er worden voorwerpen gecollectieerd die van betekenis zijn (geweest) voor of gerelateerd kunnen worden aan de Nederlandse textielindustrie en verwante instituten. Ook kan een object uitgevoerd zijn in het TextielLab. Een recent voorbeeld is de toevoeging aan de collectie van een veertiental geweven tafellopers en servetten naar ontwerp van 200 Tilburgse vrouwen uit verschillende culturen afkomstig. Het was het eindresultaat van het project '200 vrouwen. Een ontmoeting in textiel' door de afdeling Educatie en Communicatie geïnitieerd in het kader van de festiviteiten 200 jaar stadsrechten Tilburg in 2009. Wat betreft de periode van vervaardiging ligt de nadruk van de collectie op het tijdperk vanaf 1850 tot nu.

Voorbeelden van groepen objecten die de bovengenoemde thema's verbeelden en als zodanig deel uitmaken van de collectie zijn:

- objecten en documenten betreffende de vakbeweging
- werkkleding en huisraad
- bedrijfspromotiemateriaal/fabrikantenportretten
- objecten met een religieus of politiek thema
- educatief en communicatief materiaal
- (fragmenten van) exterieuronderdelen
- meubilair en inventarissen

In de collectie bevinden zich uitgesproken documentaire objecten zoals diploma's, Jacquardgeweven doeken gemaakt op de Textielschool en tegeltableaus. Daarnaast zijn er objecten verzameld die naast hun documentaire waarde ook vanuit het oogpunt van artistieke of ambachtelijkheid betekenis hebben. Dat zijn bijvoorbeeld handgeborduurde vakbondsvaandels, historiepenningen van edelmetaal of door professionele kunstenaars geschilderde portretten. In de collectie ligt het zwaartepunt echter bij de uitgesproken documentaire objecten.

Omvang collectie en verzameling beeldmateriaal

De collectie industriële cultuur omvat momenteel 973 inventarisnummers van objecten. Het Textielmuseum heeft verder een verzameling **beeldmateriaal** van ongeveer 4.100 inventarisnummers, bestaande uit niet ingelijste werken met papier als drager en beeld- en geluidsdocumenten. De deelverzameling kent momenteel de volgende indeling:

- 2.500 foto's over de textielnijverheid en -industrie, textieltechniek, kunst, vormgeving en Textielmuseum
- 500 dia's over de bouwgeschiedenis van het Mommerscomplex
- 200 prenten over de textielnijverheid
- 150 (museum)affiches
- 500 briefhoofden van textielbedrijven
- 250 films en geluidsbanden

Daarnaast is er een collectie van 10.000 kleinbeeldia's en een verzameling diaklankbeelden.

De film- en geluidscollectie moet nog worden opgeschoond, waarbij gekeken wordt naar de gebruikswaarde van het materiaal, de kwaliteit en originaliteit. In 2008 is de opschoning en digitalisering afgerond van de diacollectie (omvang 500) over de restauratie van het Mommerscomplex in de jaren 1980. Aangevuld met recente foto's van het EntreeGebouw uit 2007-2008 ontstaat een mooi overzicht van de bouwgeschiedenis van het Textielmuseum.

De hoofdthema's in de beeldcollectie waren oorspronkelijk gericht op industriële cultuur en textieltechniek. Sinds enkele jaren is daar ook het thema textielvormgeving in volle omvang bijgekomen met foto's uit de archieven van textielontwerpers of specifieke bedrijven. Van belang in dit verband is de schenking van het vormgevingsarchief van Weverij De Ploeg in Bergeijk in 2007-2008 met daarin een schat aan beeldmateriaal (omvang 7 verhuisdozen). De opschoning, registratie en digitalisering wordt tussen 2009-2011 ter hand genomen in het kader van het registratieproject Weverij De Ploeg.

De opschoning van de bovengenoemde diacollectie (10.000) van het museum, met soms gedateerd beeldmateriaal, is om reden van tijdgebrek opgeschort. Het ontbreekt aan menskracht om dit uit te voeren.

Behoud en beheer

Circa 20% van de collectie industriële objecten moet worden geconserveerd, c.q. gerestaureerd. Met het reguliere jaarbudget (2009: euro 900) kan jaarlijks 0,5 tot 1% worden geconserveerd. Aanvullende subsidies voor restauraties zijn slechts in zeer unieke gevallen te realiseren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de subsidie van de provincie Noord-Brabant voor het restaureren en digitaliseren van een historische film over de N.V. Linnenfabrieken Van Dissel & Zonen in Eindhoven. De film wordt vanaf mei 2008 gepresenteerd in de heringerichte Damastweverij, met de damastwasserij een permanent presentatieonderdeel in het museum. Het beleid tot nu toe is erop gericht voorwerpen te restaureren, c.q. te conserveren die tijdelijk worden geëxposeerd of in bruikleen worden gegeven met ditzelfde doel. De overige te restaureren objecten zijn zodanig opgeslagen dat een teruggang in de staat tot het minimum wordt beperkt.

Hete harten koele koppen

In de (semi-) permanente tentoonstelling 'Hete harten, koele koppen. Werken in de textiel 1860 tot nu' die in januari 2004 is geopend, hebben zo'n 80 voorwerpen uit de collectie industriële cultuur een plaats gekregen. Het betreft zowel objecten die voor een langere periode worden gepresenteerd, zoals schilderijen, sculpturen en huisraad, alsook objecten die deel uit maken van 'Ge-tuigenissen van dingen' een interactieve presentatie die regelmatig van objecten wisselt. Hier gaat het om een presentatie van verschillende voorwerpen waarvan documentaire gegevens en persoonlijke verhalen van mensen via touch screens zijn te lezen en te horen. Het ligt in de bedoeling deze presentatie de komende jaren te actualiseren waarbij het thema industriële vormgeving meer de overhand krijgt in de presentatie. Ook gelet op de komende (2011) fysieke vestiging van het Stadsmuseum Tilburg naast het Textielmuseum, een museum dat zich richt op de culturele en industriële geschiedenis van de stad, wordt deze presentatie heroverwogen.

Criteria voor verwerven en versterking van de collectie

De objecten die worden verworven moeten representatief zijn voor de geschiedenis en de cultuur van de Nederlandse textielindustrie en verwante instellingen. De meerderheid van de verworven objecten worden jaarlijks door middel van schenkingen gerealiseerd. Het aankoopbudget voor deze collectie is gering. Soms wordt een collectiestuk verworven met steun van subsidiegevers en sponsors. Een vrij recent voorbeeld is de aankoop in 2007 van een schilderij door Carel Willink, voorstellende de directeurs van de AaBe fabrieken. De aankoop kon worden gerealiseerd met steun van de Mondriaan Stichting, het VSBfonds, de Vereniging Rembrandt en de gemeente Tilburg. Het object betekent een versterking van de collectie schilderijen, aquarellen en tekeningen met de textielindustrie als thema en van een goede kwaliteit. Hierbij gaat het om een categorie

van documentaire, visuele objecten waarbij artistieke kwaliteiten de overhand kunnen voeren. Het aanleggen in het Textielmuseum van een bijzondere kunsthistorische verzameling schilderijen en andere visuele documenten is echter nadrukkelijk niet de bedoeling. Er zijn kunsthistorische musea die al over dergelijke verzamelingen beschikken.

Een prioriteit ligt bij het versterken van de collectie met objecten uit het hedendaagse, gespecialiseerde textielbedrijf. Ook deze kunnen worden opgenomen in de (semi-) permanente presentatie en leggen een link naar de presentatie van machines in het TextielLab. Een oriëntatie vindt plaats om, gelet op de vernieuwde missie van het Textielmuseum waarbij de samenwerking met kunstenaars, ontwerpers en de industrie centraal staat, in de toekomst eens in de twee à drie jaar een kunstenaar te vragen een object (sculptuur, foto, film) voor de collectie industriële cultuur te maken. Hiervoor zullen extra financiële middelen moeten worden gezocht.

Stadsmuseum Tilburg

Met de oprichting van het Stadsmuseum Tilburg in 2004, dat net als het Textielmuseum onderdeel uitmaakt van de Stichting Mommerskwartier, is vastgesteld dat dit museum objecten zal verwerven op het gebied van de geschiedenis van Tilburg, met uitzondering van die welke de textielindustrie betreffen. Dit omdat deze door het Textielmuseum worden gecollectieerd. In 2009 wordt een (eerste) collectie van 200 objecten van het Stadsmuseum in een publicatie gepresenteerd.

COLLECTIE TEXTIELTECHNIEK

Omschrijving collectie

In deze collectie gaat het om grondstoffen, halffabrikaten, exemplarische stoffen, producten, gereedschappen, hulpmiddelen, werktuigen en machines, die gebruikt zijn of worden en/of onderdeel uitmaken van het proces van de vervaardiging of bewerking van een textielproduct. De stoffen en objecten zijn zowel afkomstig uit of representatief voor de Nederlandse textielhuisnijverheid als uit de textielindustrie. Textielmachines zijn bijvoorbeeld doorgaans in het buitenland gebouwd, maar gekocht en in werking gesteld door de Nederlandse industrie. De periode waaruit de voorwerpen afkomstig zijn betreft voornamelijk die vanaf 1850 tot heden: de tijd vanaf de industrialisering tot nu. Een aantal - ruim 100 - werktuigen stamt uit de vroeg 19de eeuw. Het totaal aantal inventarisnummers van de collectie textieltechniek bedraagt per 1 april 2009 2.532. De opdeling van de collectie textieltechniek volgt de navolgende categorieën:

- **grondstoffen, (half-)fabrikaten van textiel en technisch textiel in het bijzonder**
- **spingereedschap en -machines**
- **weef- en weverijvoorbereidingsgereedschappen en -machines**
- **borduurgereedschap en -machines (computer-gestuurd)**
- **breigereedschappen en -machines**
- **tuftgereedschap en -machines**
- **laser- en graveergereedschap**
- **pasement- en vlechtgereedschap en -machines**
- **verf-, ververij- en drukgereedschap en -machines**
- **appretuurgereedschap en -machines**
- **meetinstrumenten**
- **stoommachine en -onderdelen**
- **schaalmodellen en maquettes van gereedschappen en machines**
- **vlasgereedschap**

Grondstoffen en (half-)fabrikaten

Deze verzameling, waaronder een collectie in 1986 verworven van het toenmalige TNO Vezelinstituut in Delft, is vanaf 2003 opgeschoond en grotendeels gecatalogiseerd. De verzameling verdient uitbreiding met hedendaagse grondstoffen en (half-)fabrikaten, te rangschikken onder de noemer 'technisch textiel.' Dit merendeels high tech textiel wordt niet alleen in de textielindustrie, maar ook in de bouw, de medische sector, bij landbouw en visserij,

in het verkeer en in de sport toegepast. Momenteel is de uitbreiding van deze verzameling naar high tech textiel en actuele toepassingen op een laag pitje gezet. Voorrang is gegeven aan de ontwikkeling van een zogenoemde Garenbank met courante garens van diverse samenstellingen, die vanaf vorig jaar is gesitueerd in het TextielLab.

De verzameling grondstoffen en (half-)fabrikaten is nog niet vastgelegd in Adlib. Besloten is om deze verzameling, die als documentaire studiecollectie moet worden gezien, enkel basaal in te voeren. Onderdelen uit de verzameling krijgen volgend jaar een plaats in de Bibliotheek die dan is verhuisd naar een andere locatie in het museum, dicht(er)bij het TextielLab. In de zogenoemde TextielwarenKast is dan een dynamische presentatie van een selectie uit deze verzameling te bekijken.

Werktuigen, machines, apparatuur

Er worden uitsluitend objecten verzameld die van betekenis zijn (geweest) of representatief zijn voor de Nederlandse textielindustrie. Vanwege de situering van het museum in Tilburg en de doelstelling destijds de Noord-Brabantse textielindustrie in een museum te laten herleven, ligt het accent van de historische (jaren 1880 tot jaren 1970) collectie op de wollen-stoffenindustrie van Tilburg en omstreken. Daarnaast neemt ook de historische Noord-Brabantse linnennijverheid een relatief belangrijke plaats in. Door de terugval van de Nederlandse textielindustrie in de jaren 1960 tot 1980 is, geografisch gezien, het verzamelgebied relatief klein geworden. De ontwikkelingen binnen het Textielmuseum waar vanaf 2000 het 'museum in bedrijf' concept gestalte kreeg en sinds 2004 het TextielLab de core business is, hebben er toe geleid dat er objecten zijn en worden verworven die afkomstig zijn uit andere textiel- en textielmachine-producerende landen van de Europese Unie, maar wel representatief zijn of, door de plaatsing in het TextielLab representatief worden voor de Nederlandse situatie. Machines die technologisch vernieuwend zijn krijgen bijzondere aandacht bij de verwerving. Door goede contacten met de hedendaagse Europese machinebouwers, zoals Te Strake, Sulzer, Dornier, Picanol, Thies, Saurer, Rieter, Stoll, worden deze uitbreidingen verwezenlijkt. Inmiddels zijn twee Dornier-Stäubli weefmachines, een Easy Leno weefmachine, twee Stoll knit and wear breimachines, een Brother borduurmachine, twee Stork inkjetprintmachine, een Thies garenverfmachine en een Graphixscan laser- en graveermachine verworven. Jaarlijks vindt een upgrading van soft- en hardware van deze machines plaats. Al deze machines worden ter beschikking gesteld voor studenten, ontwerpers en kunstenaars. Een aantal werktuigen en machines gebruikt in of representatief voor de Brabantse wollenstoffenindustrie heeft een (semi-) permanente plaats gekregen in de tentoonstelling 'Wollendekenfabriek'. In de, in 2008 gerestylede, DamastWeverij zijn 19de-eeuwse weefgetouwen uit de

inventaris van Linnenweverij Van Hoogerwou & Zonen (Boxtel) in bedrijf. In 2009 heeft ook de Passementweverij een face lift gekregen waar onder meer getouwen afkomstig van passementbedrijf Brandenburg uit Den Haag in werking zijn en ter beschikking van ontwerpers en kunstenaars staan.

Verwerving, uitbreiding en afstoting

Vanaf december 2008 is er gestart met een opschoning van de collectie historische machines en werktuigen. In totaal gaat het om 20 inventarisnummers. Objecten die in slechte staat verkeerden zijn afgestoten. Dat geldt eveneens voor de 'randcollectie' confectiemachines. Deze collectie is altijd omschreven als een randcollectie. De textielproducerende werktuigen en machines vormen in het Textielmuseum de kerncollectie. Het handhaven van deze randcollectie vormde geen meerwaarde meer. Getracht is deze machines aan collega-musea over te doen. Ook zijn ze aangeboden aan instanties gerelateerd aan derde wereld-projecten. De acties bleken niet succesvol. Derhalve moesten ze worden gesloopt. De collectie textieltechniek is een organische gevormde collectie en kent veel doublures.

Slechts incidenteel vinden verwervingen, met name schenkingen, plaats met betrekking tot de historische verzameling. Enkel als een zeer fraai, in de collectie ontbrekend, object wordt aangeboden wordt dit opgenomen. Besloten is in de komende jaren deze verzameling historische objecten: machines, werktuigen, apparatuur opnieuw kritisch tegen het licht te houden en haar te herwaarderen wat betreft onderlinge samenhang. Hiervoor zal een werkgroep in het leven worden geroepen waarin ook externe personen, gespecialiseerd in historische textieltechnieken, plaats hebben. Een en ander moet leiden tot een plan van aanpak en aanbevelingen voor eventueel verder ontzamen en/of uitbreiden van de historische verzameling.

De prioriteit bij het verwerven binnen de collectie Textieltechniek ligt enerzijds bij het verwerven en uitbreiden van de verzameling hedendaagse grondstoffen en (half) fabrikaten, met name gericht op technisch textiel, c.q. high tech ontwikkelingen en toepassingen. Anderzijds op de verwerving van hedendaagse textielmachines die ingezet worden in het TextielLab. Hierbij speelt de vraag en behoefte van in het Lab werkende studenten, ontwerpers en kunstenaars een medebepalende rol. Deze hedendaagse machines kunnen worden beschouwd als een gebruikscollectie. Machines die niet meer courant zijn zullen worden afgestoten. Zij worden niet opgeslagen, c.q. geconserveerd in het depot. De registratie vindt basaal plaats in Adlib.

COLLECTIE A, B, C OF D?

Tien jaar geleden is in het kader van het Deltaplan Cultuurbehoud een opdeling van museale en/of erfgoedcollecties in categorieën voorgesteld. Achterliggend doel is organisaties te helpen nadenken over de onderscheidende importantie van objecten en deelcollecties die zij beheren.

Ook in het kader van rampen en calamiteiten is het zinvol te weten welke onderdelen van collecties het meest waardevol zijn en, als dit (nog) mogelijk is, als eerste gered zouden moeten worden.

Het Textielmuseum heeft in eerste instantie een opdeling van zijn collectie in categorieën niet noodzakelijk geacht. De collectie is niet zeer omvangrijk en er worden geen kunstobjecten verzameld die een waarde in tonnen opbrengen. Bij nader inzien is nu toch een aanduiding gegeven, die in de komende jaren verder zal worden uitgewerkt. Immers ook de symbolische waarde van onderdelen van de collectie is geldend. Door een rangschikking te geven is de collectie ook voor buitenstaanders: de gemeente, subsidiegevers en anderen duidelijker geïndiceerd. Voor opvolgers van de conservatoren is de gradatie eveneens inzichtelijk en handzaam. In een in 2009 te verschijnen Calamiteitenplan van de Stichting Mommerskwartier zullen de zogenoemde categorie A-objecten, de hoogste orde, worden opgenomen, alsmede hun standplaats.

De opdeling in categorieën is van A tot en met D. Bij de A-status gaat het om objecten die binnen de doelstelling van het museum en het geheel van de Nederlandse museale en verspreide cultuurbezit 'onvervangbaar en onmisbaar' zijn. Bij B gaat het om de categorie waarvan de objecten kwalitatief goed zijn, maar daarnaast vooral presentatiewaarde hebben. Een grote kunst- of cultuurhistorische of wetenschappelijke waarde staat op een tweede plaats. Bij C wordt bedoeld op objecten die niet voldoen aan de eerste twee categorieën en onder goede omstandigheden van passieve conservering in het depot worden bewaard. D slaat op een rekvisieten collectie. Objecten die ten onrechte als museumcollectie zijn ingeschreven.

Binnen de collectie van het Textielmuseum kunnen de navolgende verzamelingen of objecten tot de A -status worden gerangschikt:

Binnen de **collectie textielvorming** betreft het de nog nader per object aan te merken categorie interieurtextiel vervaardigd door in de art nouveau, art deco en Amsterdamse School stijl werkende kunstenaars, de verzameling 'artistiek' damast uit de 19^e en begin 20ste eeuw, de 'Collectie Driessen' en een nog nader aan te duiden selectie textiel vervaardigd bij de bedrijven De Ploeg, Kendix en Van Besouw.

Binnen de **collectie beeldende kunst** is dit een nog te maken selectie van werken vervaardigd door textielkunstenaars in de periode 1910 tot 1960, een selectie van werken van kunstenaars uit de periode 1960 tot 1990 en enkele, nog nader te selecteren, hedendaagse kunstwerken.

Binnen de **collectie industriële cultuur** gaat het om de 17de-eeuwse sculptuur van Sint Severus van Ravenna, de zilveren gedenkpenning (1808) uitgereikt aan de firma Van der Hoeven, vrede en Comp, Laken-Fabriek ter 'belooning van Hollandsche Nijverheid', het vaandel van de meisjes Textielvereniging St. Lidwina uit Goirle, het schilderij door Carel Willink voorstellende de heren Van de Bergh van de AaBe-fabrieken uit 1954, de verzameling tegeltableaus, glas-in-lood ramen en een ingelijste albumine druk (herdenkingsplaat H. Eras & Zn.) vervaardigd ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen bij textielbedrijven en de textielarbeidersbeweging. Bij de **collectie textieltechniek** zijn het de historische machines uit begin 20ste eeuw, gepresenteerd in de vaste opstelling, te weten: de stoommachine, de duvelmolen, de selfactor, het buckskin weefgetouw, de schrobbelemolen, de kettingscheermachine, de volkom, drie passementgetouwen, een daarbij horende scheermolen en de 19de-eeuwse weefgetouwen van Van Hoogerwou, gepresenteerd in de DamastWeverij.

Alle overige objecten uit de collecties textielvormgeving, beeldende kunst en industriële cultuur vallen onder categorie B. De categorieën C en D komen in deze collecties niet voor. Binnen de collectie Textieltechniek valt een nog nader te bepalen verzameling machines, handwerktuigen, apparatuur en instrumenten onder de categorie C. Deze objecten hebben hun plaats in het depot en kunnen eventueel aan derden in bruikleen worden afgestaan of sporadisch in een eigen presentatie worden getoond. Hieronder bevinden zich ook objecten die wellicht nog zullen worden afgestoten. De overige objecten binnen de deelcollectie textieltechniek vallen onder categorie B. Categorie D komt ook in deze collectie niet voor.

DE DEPOTS

Het Textielmuseum heeft verschillende collectiedepots. Deze liggen verspreid over het gebouwencomplex. Het 'textieldepot' voornamelijk voor vlak textiel en het 'kunstdepot' zijn volledig geklimatiseerd. Dat geldt ook voor de twee depots van de bibliotheekcollectie. De drie depots voor de technische collectie en de collectie industriële cultuur zijn gedeeltelijk geklimatiseerd. De temperatuur wordt automatisch op het juiste peil gehouden, het vochtigheidsgehalte handmatig. De temperatuur en vochtigheidsgraad zijn wel redelijk constant.

Het volume van de depots voor de collecties kunst en vormgeving is veel te krap. Dit is nog eens nadrukkelijk gesteld in het rapport van de nulmeting, uitgevoerd in het kader van de verzelfstandiging van het museum, door Erfgoedhuis Zuid-Holland en Erfgoedinspectie. Het bouwen, c.q. inrichten van een nieuw depot is zeer wenselijk maar op korte termijn (nog) niet aan de orde. Bij de ingebruikneming in 2011 van het, naast het Entreegebouw gelegen Factoriumgebouw voor de huisvesting van het Regionaal Archief Tilburg en het Stadsmuseum Tilburg, zal in dit pand een depot worden ingericht voor de collectie textielvormgeving en een deel van de kunstcollectie. In 2008 is, gelet op de krapte, depotruimte - voorlopig 125 m² - gehuurd bij het geavanceerde Stadsdepot Dordrecht. Hier zijn rollenkasten voor vlak textiel geplaatst en kunst- en designobjecten in kisten. Eén technisch/industriële depot doet tevens dienst als schilderijendepot. Het is gewenst om deze collectie die maar heel gestaag groeit onder te brengen in een apart geklimatiseerd (zoals bij textiel) schilderijendepot, ingericht met schuifbare gaasrekken. Ook dit wordt nader bekeken bij het vrijkomen van het Factoriumgebouw. Wellicht dat deze verzameling geplaatst kan worden bij het ook aan te leggen depot van het Stadsmuseum.

Wat het museum nog steeds ontbeert is een quarantaine ruimte. Objecten die van buitenaf komen of 'verdachte' objecten uit de depots zelf moeten hier minimaal een maand worden bewaard. Ook deze ruimte zal te zijner tijd in het Factoriumgebouw worden ingericht.

BIBLIOTHEEK

Doelstelling collectie

De collectie boeken, overige publicaties, manuscripten en documenten van de bibliotheek van het Textielmuseum is nauw verwant met de museale collectie. Ze liggen in elkaars verlengde. Over alle verzamelgebieden binnen de museale collectie zijn literatuur, documentatie en soms ook archivalia in de collectie van de bibliotheek gecollecteerd. De bibliotheekcollectie vormt een bron van inspiratie voor zowel de kerndoelgroep van het museum: jonge, talentvolle ontwerpers en designers, als voor de overige gebruikers en bezoekers van het museum. Ook voor meer algemene onderzoeksvragen en -gebieden wat betreft textiel(geschiedenis) is de bibliotheekcollectie een rijke bron. Doel van de bibliotheek is het verzamelen, beheren, ontsluiten, ter beschikking stellen en toegankelijk maken van informatie over textiel in meest brede zin.

Omschrijving collectie literatuur

De collectie van de bibliotheek omvat naar fysieke vorm de volgende onderdelen:

- **boeken** (afzonderlijk geplaatst: boeken uitgegeven voor 1870. Dit is een antiquarische verzameling: 310 inventarisnummers)
- **seriële publicaties** (tijdschriften, jaarboeken, eind-examencatalogi van kunstacademies), lopende en afgesloten tijdschrift abonnementen.
- **archieffcollecties en losse manuscripten** met betrekking tot bedrijven, kunstenaars en vormgevers, veelal documentair materiaal verzameld door bedrijf op persoon zelf. Enkele voorbeelden: WALRA, De Ploeg, Kitty van der Mijll Dekker, Wil Fruytier)
- **stalenboeken** (o.a. collectie Driessen, textiel fabrieken Tilburg, kleurstofmonsterboeken)
- **Textielschool Tilburg** (werkschriften en scripties)
- **Documentatiemappen**. De documentatie bestaat uit klein drukwerk en tijdschrift- en krantenartikelen m.b.t.:
Nederlandse textielkunstenaars en -vormgevers en geselecteerde buitenlandse kunstenaars en vormgevers;
Nederlandse textielbedrijven (verleden en heden);
Informatie over het Nederlands Textielmuseum;
verzameld worden onder andere artikelen in kranten en tijdschriften en daarvoor geschikt geachte radio- en tv-uitzendingen;
Algemene informatie over textiele onderwerpen.

- De volgende terreinen behoren tot het verzamelgebied:
- **alle over/in Nederland verschenen informatiedragers (publicaties, cd rom's en dergelijke) die het textielgebied betreffen.** Wat periode betreft is er geen beperking. Geografisch gezien ligt de nadruk op het huidige Nederlandse grondgebied. Daarnaast is een selectie aan literatuur over het voormalig Nederlandse grondgebied opgenomen. Van de thema's mode/kostuum-geschiedenis, streekdrachten en hobbyboeken wordt een selectie, namelijk overzichts- en standaardwerken opgenomen. Gelet op de uitbreiding van de museale collectie vormgeving met modevormgeving, mits vervaardigd in het TextielLab, zal van de betreffende vormgevers ook informatie worden verzameld.
 - **overzichtswerken van buitenlandse ontwikkelingen op de gebieden waarmee het museum zich primair bezighoudt**
 - **een representatieve keuze van Nederlandse en buitenlandse textielvakbladen**
 - **literatuur welke betrekking heeft op de door het museum georganiseerde wisseltentoonstellingen** (na afloop van de tentoonstelling selectief)
 - **bestands- en tentoonstellingscatalogi van nationale en internationale textielcollecties/tentoonstellingen**

Randcollectie

Naast bovenstaande primaire verzamelterreinen collectioneert de bibliotheek selectief vakliteratuur met betrekking tot het museumwezen en is er een selectie van algemene naslagwerken aanwezig (adresboeken en dergelijke).

Omvang collectie en inrichting nieuwe bibliotheek

Het Audax Textielmuseum Tilburg huisvest de grootste gespecialiseerde vakbibliotheek op textielgebied in Nederland. Een groot gedeelte van het bestand is in geen andere Nederlandse collectie (meer) te vinden. Voor de meer recentere werken geldt dat deze, verspreid over diverse instellingen, ook elders te raadplegen zijn. De 'concentratie' echter van textiel literatuur gepubliceerd vanuit diverse invalshoeken (technisch, economisch-, sociaal-historisch, kunsthistorisch, vormgeving) en archieffcollecties, manuscripten en stalenboeken op één locatie maakt deze verzameling uniek. De bibliotheek functioneert nationaal en internationaal als vraagbaak voor diverse onderwerpen rondom het thema 'textiel.' Momenteel bestaat de collectie uit ruim 19.000 boekbanden en 2.400 tijdschriftbanden. De collectie manuscripten telt 500 inventarisnummers. Er zijn 50 archieffcollecties. Het aantal stalenboeken bedraagt 800. Er zijn 80 lopende abonnementen op tijdschriften. Het documentatiebestand bevat 40 laden. De bibliotheek verhuist voorjaar 2010 naar een locatie dicht(er) bij het TextielLab en krijgt een nieuwe inrichting met meerdere studieplekken. In een StalenKamer kunnen stalenboeken, zowel afkomstig uit de bibliotheek als uit de collectie textielvormgeving, worden geraadpleegd.

In een nog te ontwikkelen TextielWarenkast zal een regelmatig wisselende collectie grondstoffen en (half) fabrikaten worden gepresenteerd. Met deze toevoegingen krijgt de bibliotheek een (nog) meer actieve rol in de context van het museum.

Gebruik collectie

De collectie wordt geraadpleegd door of ten behoeve van museummedewerkers en een extern publiek. Vanaf begin 2003 is de digitale bestandscatalogus te raadplegen via het Collectie Zoeksysteem op internet. Er vindt alleen interne uitleen plaats. De (interne) vragen hebben onder andere betrekking op collectie- en verwerkingsonderzoek, tentoonstellingsonderzoek, technische vragen, educatie en promotie. De informatieaanvragen van derden zijn zeer divers van inhoud en niveau en afkomstig uit het onderwijs, van kunstenaars en ontwerpers, van collega-musea, media, 'textielhobbyisten' etcetera. Studenten, ontwerpers en kunstenaars werkzaam in het TextielLab vinden in de collectie van de bibliotheek talloze historische boeken en documenten met patronen en dessins die tot inspiratie en lering kunnen dienen.

Behoud en beheer

De collectie is onder goede klimatologische omstandigheden geplaatst in een, op de waardevolle collecties na, voor het publiek toegankelijke ruimte. Jaarlijks worden binnen het beschikbare budget enkele boeken gerestaureerd.

Afstoting objecten en groei collectie

Bij de voorbereiding van de diverse verhuizingen van de bibliotheek, vroeger en nu, is divers materiaal afgestoten. Archiefmateriaal werd overgedragen aan gemeentelijke en provinciale archieven en veel dubbel (vooral tijdschriften) en niet-textiele onderwerpen werden uit de collectie verwijderd.

In overleg met technische (universiteit)bibliotheken zijn buitenlandse historische (textiel)technische tijdschriftbanden, indien in aantallen meer aanwezig in de betreffende bibliotheken naar deze collecties overgebracht. Er vindt een strenge selectie van het aannemen van schenkingen plaats, waarbij dubbele exemplaren en niet binnen het beleid passende documenten beslist niet worden aanvaard.

Gemiddeld groeit de boekencollectie door aankoop en schenking met tussen de 100 en 120 titels per jaar. Jaarlijks worden 80 tot 100 tijdschriftartikelen die betrekking hebben op aan de museumcollectie gerelateerde kunstenaars/vormgevers, de industrie en andere thematieken in de bibliotheekcatalogus ingevoerd.

REGISTRATIE EN ICT

Collectieregistratie

Tien jaar geleden ontstond een ommekeer in de aanpak van de collectieregistratie: een klein registratienetwerkje van enkele PC's groeide uit tot een museumbreed computernetwerk, voorzien van de meest moderne snuffjes. De digitale camera deed haar intrede en er kwam een zogenaamde productiestraat, waar museumobjecten werden gecontroleerd, geregistreerd en gedigitaliseerd. Sindsdien zijn verschillende registratie- en digitaliseringsprojecten uitgevoerd, zoals beschreven in het vorige collectiebeleidsplan van het Textielmuseum, *Collectie in beweging*. Die projecten zorgden voor een grote kwaliteitsverbetering. In een nulmeting in 2006, uitgevoerd door Erfgoedhuis Zuid-Holland en de Erfgoedinspectie, kwam de registratie van de collectie van het Textielmuseum uit de bus met een hoge score. Toch werden ook knelpunten gesignaleerd en zijn er verschillen tussen de deelcollecties onderling wat betreft registratiegraad, van summier bij textieltechniek tot meer uitgebreid bij andere collecties.

Enkele knelpunten zijn al aangepakt. In 2007-2008 is een registratieplan opgezet en uitgevoerd voor textiele objecten die zijn verzameld tussen 1958-1985 (en alleen handmatig beschreven) en de registratie in Adlib van 2.300 afgestoten voorwerpen van de afgelopen twintig jaar. De registratie tot 1985 in Adlib blijft desondanks zogenaamde Missing Numbers vertonen, objecten waarvan (nog) niet vastgesteld is waar ze zich bevinden. Van de collectie die verzameld is tot 1985 (ca. 4.500 objecten) gaat het om bijna 20%. Zijn het afstotingen geweest of heeft het te maken met een hernummering van de collectie uit de jaren 1960-1970, die niet consequent is uitgevoerd? Het oplossen van de Missing Numbers is hoe dan ook nodig om de geautomatiseerde collectieregistratie sluitend te krijgen. Dit zal in de komende jaren zijn beslag krijgen.

Andere aandachtspunten in de periode 2009-2012 zijn het verder standaardiseren van terminologie en invoer in het algemeen. Van veel objecten bestaat weliswaar een basisregistratie, toch zijn verbeteringen of aanvullingen nodig om de gegevens ook goed terug te kunnen vinden. De digitale beeldbank van objectfoto's in Adlib wordt wekelijks uitgebreid en beslaat inmiddels ruim 18.000 beelden. Soms worden er publieksgerichte teksten geschreven bij objecten. Deze teksten worden niet centraal beheerd

en raken na verloop van tijd versnipperd of zoek. In Adlib is een stramen opgenomen om dergelijke teksten op te slaan waardoor ze toegankelijk komen voor hergebruik. Hierop zal actiever worden verzameld. Tot slot is het aspect van digitale duurzaamheid van belang, de zorg voor het langdurig opslaan van de digitale bestanden. Een onderzoek naar welke mogelijkheden hiervoor bestaan is in volle gang.

Project Archief Weverij De Ploeg 2009-2011

Op het gebied van registratie en digitalisering wacht een grote exercitie met betrekking tot het Archief Weverij De Ploeg. In najaar 2008 is hiervoor een registratieplan gemaakt. Zoals eerder vermeld is het Archief door de werkgroep Archief in Vorm aangemerkt als een archief van nationaal belang. De collectie omvat een bedrijfsarchief, ontwerptekeningen, stoffen, stalen, foto's en documentatie. Voor het project dat gepland is van 2009-2011 loopt een subsidietraject.

Klant meer centraal bij Collectie Zoeksysteem (CZS)

Museale registratiesystemen hebben zich de laatste jaren steeds meer ontwikkeld tot collectie-informatiesystemen waarin ook educatieve - of publieksinformatie is opgenomen. De gegevens worden gebruikt voor Internet en allerlei spin-offs. Het Collectie Zoeksysteem (CZS) van het Textielmuseum is in 2008 inhoudelijk, technisch en qua vormgeving herzien en geïntegreerd in de algemene museumwebsite. In de komende jaren zal meer collectie-informatie via Internet worden aangeboden. Op dit moment is 25% (4.000 objecten) van de collectie online te raadplegen. Om beter in te spelen op de vraag van het publiek en de kerndoelgroep van het museum wordt vanaf voorjaar 2009 de collectie textielvormgeving met voorrang behandeld. De komende jaren zal niet de informatie maar de klant centraal worden gesteld. De bibliotheekcollectie is in haar geheel on line en wordt up-to-date gehouden. Websites zijn permanent in ontwikkeling waarbij steeds nieuwe technieken worden toegepast. Ook softwareprogramma's passen zich voortdurend aan. De aandacht voor Web 2.0 in het algemeen met user generated content en het principe van sharing laat het museumveld en dus ook het Textielmuseum niet onberoerd. Er wordt gekeken naar hoe het publiek kan participeren in de collectie- en publieksinformatie. Door gebruik te maken van internationale gegevensstandaarden wordt het gemakkelijker om gegevens uit te wisselen, zowel intern als extern. Het belang van de interoperabiliteit tussen systemen neemt alleen maar toe. Gegevens worden hergebruikt in onsite kiosken bij tentoonstellingen (Hete Harten Koele Koppen, TextielLab), portalen op het gebied van cultuur- of erfgoed-informatie (Thuis in Brabant, MuSIP, Europeana), onderzoeksprojecten (Collectiebalans ICN) of op maat geleverd aan de klant.

SPECTRUM-N 1.0

In 2008 verscheen de eerste Nederlandse vertaling van SPECTRUM, oorspronkelijk uitgegeven in 1994 door Collections Trust (voorheen MDA) in Cambridge. SPECTRUM is een standaard op het gebied van collectiemanagement in musea. Verschillende procedures die het Textielmuseum hanteert voor bijvoorbeeld bruiklenen en afstotingen zijn in 2000 opgezet volgens de SPECTRUM-methodiek. Andere procedures worden alleen impliciet gebruikt doordat ze in de Adlib-software opgenomen zijn. Het Textielmuseum was een van de pilotmusea voor de vertaling. Er zijn acht basisprocedures (binnenkomst van een object, inkomende en uitgaande bruiklenen, verwerking, standplaatsbeheer en verplaatsingen, catalogiseren, uitgaande objecten en afstotingen) die in vrijwel alle musea voorkomen. Bij de volgende nulmeting van het Textielmuseum in 2010 zullen de basisprocedures onder de loep worden genomen en getoetst aan de dagelijkse praktijk.

Beeldarchief

Er is een beeldarchief van eigen foto-opnamen (tentoonstellingen, projecten e.d.) van het Textielmuseum. Dit bestaat uit 50.000 negatieven en dia's uit de periode 1958-2000 en een geschat aantal van 8.000 digitale beelden, die tussen 2001-2008 gemaakt zijn. Het beeldarchief vormt een weerspiegeling van de historie van het museum met alle activiteiten en tentoonstellingen door de jaren heen. De digitale beelden worden in 2009 opgeschoond door de fotograaf. Het beeldarchief zal worden ontsloten met behulp van Adlib. Speciale aandacht komt er in de periode 2009-2012 voor het digitaliseren en koppelen van foto's uit het beeldarchief aan de tentoonstellingendatabase van het Textielmuseum. Deze database vormt een prachtige kroniek van 50 jaar Textielmuseum.

COLLECTIEMOBILITEIT

De collectie van het Audax Textielmuseum Tilburg is, met uitzondering van de zware, niet te verplaatsen machines, een mobiele collectie. Ook vanuit de visie van het museum moeten collectiestukken regelmatig zichtbaar zijn. Dat geldt voor presentaties binnen het museum zelf als daarbuiten.

In het museum

In de (semi)permanente tentoonstellingen Damast-Weverij, Passementweverij, Wollendekenfabriek 1900-1940, Hete harten koele koppen. Werken in de textiel 1860 tot nu en in het TextielLab hebben museumobjecten een plaats gekregen. In het TextielLab worden naast de machines ook op de machines gerealiseerde designproducten, die in oplage zijn gemaakt, getoond. In de DamastWeverij wordt jaarlijks een wisselende presentatie uit de verzameling damasten geëxposeerd. Ook in het jaarlijkse tentoonstellingsprogramma zijn steeds (gedeeltelijk) collectiegebonden exposities terug te vinden. Deze betreffen vooral het terrein van kunst en vormgeving omdat deze collectie het grootst is en het meest gevarieerd. Bovendien sluiten deze collecties het meest aan bij het tentoonstellingsbeleid. Bij solotentoonstellingen van kunstenaars/ontwerpers worden eigen collectiestukken aangevuld met bruiklenen, zodat een representatief overzicht ontstaat. Het ligt in de bedoeling om in 2011 in het museumgebouw een plek vrij te maken voor halfjaarlijks wisselende, collectietentoonstellingen op het gebied van vormgeving en kunst. Ook komt er een expositieruimte die als podium fungeert voor 'kersvers' werk uit het TextielLab. De bezoekers en gebruikers krijgen dus steeds weer andere of nieuwe collectiestukken te zien. In de bibliotheek komt, zoals al genoemd, een StalenKamer en een TextielWarenkast met objecten uit de museumcollectie.

Bruiklenen

Daarnaast speelt het museum een actieve rol in het, voornamelijk nationale, collectie-bruikleenverkeer. In tegenstelling tot een aantal andere Nederlandse musea vraagt het museum *geen* bruikleenvergoeding voor zijn uitgaande bruiklenen. Enkel wanneer het object of de objecten uit het externe depot moeten komen worden transportkosten doorberekend. Soms vraagt het museum de bruikleengever een deel van de conserveringskosten te betalen die noodzakelijk zijn voor beschikbaarstelling. De uitleen van objecten wordt gezien als een collegiale dienst die zoveel mogelijk

belangeloos wordt verstrekt. Jaarlijks worden 10 tot 20 aanvragen behandeld. Ook heeft het museum gemiddeld 10 langdurig bruiklenen uitstaan met een gemiddelde looptijd van vijf jaar. Tussen 2005 en 2009 zijn 100 objecten in bruikleen gegeven, verdeeld over gemiddeld 10-20 bruikleenaanvragen per jaar. Het museum heeft echter, vanwege de verbouwing, een bruikleenstop gekend voor de collecties kunst en vormgeving voor de duur van een jaar. Dat is al weer verleden tijd, de bruikleenaanvragen stromen binnen, en de objecten vliegen uit.

SPIN-OFF: KORTE SAMENVATTING

Dit is het derde, achtereenvolgende, collectiebeleidsplan van het Audax Textielmuseum Tilburg dat verschijnt. Het eerste kwam uit in 2001. In voorgaande jaren werd het collectiebeleid in museumbeleidsplannen gelegitimeerd. De titel 'Spin-off' wil aangeven dat de museumcollectie geen onzichtbaar bestaan moet leiden, maar dat van haar kan en moet worden geprofiteerd.

De collectie van het Textielmuseum kent vier deelcollecties: textielvormgeving, beeldende kunst, industriële cultuur en textieltechniek. Zij vormen een geheel en hebben raakvlakken met elkaar.

De collectie textielvormgeving met retrospectieve objecten en hedendaags design is de omvangrijkste collectie met 7.219 inventarisnummers. De totale museumcollectie bevat - meetpunt april 2009 - 15.704 inventarisnummers.

Binnen de collecties textielvormgeving en beeldende kunst heeft het collectieopdrachtenbeleid, waarbij ontwerpers en kunstenaars worden uitgenodigd in het TextielLab te experimenteren en producten en objecten te realiseren, de hoogste prioriteit. Aan de collectie textielvormgeving zijn twee nieuwe verzamelgebieden toegevoegd. Dat zijn modevormgeving, waarvan de kleding, of onderdelen daarvan, in het TextielLab zijn vervaardigd, en het, kleinschalig, aanleggen van een verzameling design ontworpen door niet-Nederlandse ontwerpers, uitgevoerd in het TextielLab. De internationale Masterclasses die het museum sinds 2007 organiseert bieden aanknopingspunten om te starten met een dergelijke verzameling. Ook worden de mogelijkheden onderzocht om resultaten van het European Textile Trainees Project, dat in 2008 als Pilot is gestart, in de collectie textielvormgeving op te nemen.

Binnen de collectie industriële cultuur ligt het accent de komende jaren bij het versterken van de collectie met objecten uit het hedendaagse, gespecialiseerde textielbedrijf. Daarnaast wordt het budget met name besteed aan conservering van retrospectieve objecten. De prioriteit bij het verwerven binnen de collectie textieltechniek ligt enerzijds bij het verwerven en uitbreiden van de verzameling hedendaagse grondstoffen en (half)fabrikaten en anderzijds op de verwerving van hedendaagse textielmachines die worden ingezet in het TextielLab. Een indeling, volgens het Deltaplan Cultuurbehoud, in a, b en c collectiestukken en verzamelingen is inmiddels gestart. Hierdoor wordt de collectie ook voor buitenstaanders gradueel inzichtelijker gemaakt. Het volume van de depots voor de collecties kunst en vormgeving is veel te krap. In 2008 is aanvullende depotruimte gehuurd

bij het Stadsdepot Dordrecht. Bij de ingebruikneming in 2011 van het Factoriumgebouw voor de huisvesting van het Regionaal Archief Tilburg en het Stadsmuseum Tilburg zal in dit pand een textieldepot worden ingericht. De bibliotheekcollectie sluit nauw aan bij de museale collectie. De nieuwe verzamelgebieden binnen de collectie textielvormgeving worden ook in literatuur en andere informatiedragers zichtbaar gemaakt. Daarnaast is het verwerven en beheren van (kleinschalige) archiefcollecties van bedrijven, kunstenaars en ontwerpers recentelijk een nieuwe taak van de bibliotheek. Voorjaar 2010 verhuist de bibliotheek naar een locatie dichterbij het TextielLab en meer in het hart van het museum. Binnen de collectieregistratie blijft het verder standaardiseren van terminologie en invoer in het algemeen een belangrijke activiteit. Op het gebied van registratie en digitalisering wacht een grote exercitie met betrekking tot het geschonken Archief Weverij De Ploeg. Dit Archief is door de landelijke werkgroep Archief in Vorm aange-merkt als archief van nationaal belang. Voor dit project loopt een subsidietraject. In het Collectie Zoeksysteem, geïntegreerd in de museumwebsite, heeft het on line beschikbaar stellen van de collectie textielvormgeving hoge prioriteit.

Collectiemobiliteit is en blijft een belangrijk item van het Textielmuseum. Op termijn zal een ruimte worden ingericht met jaarlijks wisselende presentaties van collectiestukken uit de collectie beeldende kunst en vormgeving. Ook komt er een podium voor 'kersvers' werk uit het TextielLab.